

4.6.2019

EOAK/3131/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

KOTIETSINTÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen laittomana pitämäänsä kotietsintää. Hän kertoi, että hänen kotiinsa tehdystä kotietsinnästä ei ilmoitettu asunnonomistajille ja paikalla oli vain kantelijan 15-vuotias poika. Kantelijan mukaan poliisimies teki kotietsinnän yksin, vaikka pöytäkirjaan on merkitty todistajaksi toinen poliisi, joka kuitenkin oli kantelijan pojan kanssa poliisiautossa, kun etsintä tehtiin. Kantelijan mukaan kotietsinnällä tulee olla todistaja, ja hän totesi, ettei myöskään hän ollut huoneessa, jossa etsinnän tehnyt poliisimies oli. Kantelija arvosteli poliisia myös siitä, että asunnossa ollut koira oli päästetty karkaamaan ulos. Edelleen hän piti asiassa tehtyä esitutkintaa puutteellisena.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta antoivat selvityksensä Helsingin poliisilaitoksen vanhempi rikoskonstaapeli A, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen vanhempi konstaapeli B ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen komisario C. Lausunnon antoivat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen rikosylitarkastaja D sekä Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen rikoskomisario E ja apulaispoliisipäällikkö F.

Jäljennökset selvityksistä ja lausunnoista liitetään oheen tiedoksi kantelijalle.

Lisäksi käytettävissäni on ollut esitutkintapöytäkirja - - - lisätutkintapöytäkirjoineen ja siihen liittyvä kotietsintäpöytäkirja - - - sekä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomio - - - asiassa - - -.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Poliisiasemalle tehtiin maanantaiaamuna 31.7.2017 ilmoitus, että eräästä asunnosta oli nuorten siellä viikonloppuna pitämien juhlien yhteydessä hävinnyt koruja ym. omaisuutta vähintään 10.000 euron arvosta. Asiassa kirjattiin rikosilmoitus epäilystä törkeästä varkaudesta.

Komisario C määräsi suoritettavaksi kotietsinnän kantelijan asiassa rikoksesta epäillyn 15-vuotiaan pojan kotona tämän asuintiloissa. Kantelijan poika ja toinen epäilty (16-vuotias poika) oli myös määrätty noudettavaksi esitutkintaan.

Vanhempi rikoskonstaapeli A ja vanhempi konstaapeli B menivät 31.7.2017 iltapäivällä kantelijan asunnolle, jossa heille oven avasi rikoksesta epäilty kantelijan poika. Asunnossa oli myös em. toinen rikoksesta epäilty poika ja muita nuoria.

Kun kävi ilmi, että kantelija ei ollut paikalla, eikä poliisilla ollut hänen puhelinnumeroaan, kantelijan poika soitti kantelijalle (siis äidilleen), joka lähti tulemaan paikalle.

Etsinnän toimittaneen B:n mukaan

”Esitutkinnan turvaamiseksi oli oleellista, että kiinniotetut ([kantelijan pojan nimi poist.] ja toinen epäilty), eivät pääsisi keskustelemaan toistensa kanssa. Poliisitaktisista ja esitutkinnallisista syistä päätimme, että meidän oli pakko jakaantua. Partiokaverini jäi autoon vartioimaan kiinniotetut ja minä lähdin takaisin asunnon eteiseen odottamaan [kantelijan pojan nimi poist.] äitiä, [kantelijan nimi poist.]

Meillä oli käytössä poliisin siviiliauto ja myös tämän vuoksi kiinniotetut, eivät voineet jäädä vartioimatta poliisiautoon (kiinniottotilan puuttumisen takia).

Olin asunnon eteisessä, kun [kantelijan nimi poist.] saapui paikalle. Minä ilmoitin hänelle kotietsinnästä ja sen tarkoituksesta. Minä suoritin kotietsinnän yksin, sillä meillä ei ollut toista partiota käytettävissä ja toinen partiojäsen oli sitoutunut vartioimaan kiinniotetut. [Kantelijan nimi poist.] oli läsnä, kun suoritin kotietsinnän, joten hän todisti kotietsinnän. Etsinnän jälkeen pyysin, että [kantelijan nimi poist.] tulee käymään poliisiase-malla ja annoin [kantelijan nimi poist.] jäljennökset kotietsinnän pöytäkirjasta ja noutomääräyksestä. Etsinnän aloitin siis vasta, kun [kantelijan nimi poist.] saapui paikalle.

[Kantelijan nimi poist.] varattiin tilaisuus seurata kotietsintää ja hän sai itse todistaa kotietsinnän. Kotietsintää suoritin asianmukaisesti virkavastuulla, komisarion päätöksen mukaisesti. [Kantelijan pojan nimi poist.] ei halunnut olla läsnä kotietsinnässä.”

Esitutkintapöytäkirja asiassa on valmistunut syyskuussa 2017 ja asiassa tehtiin vielä lisätutkinta, joka valmistui marraskuussa 2017.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus tuomitsi 12.6.2018 kantelijan pojan nuorena henkilönä tehdystä varkaudesta ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

3.2 Kannanotot

Oikeusasiamiehestä annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aiheutta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Oikeusasiamiehellä on siten harkintavaltaa sen suhteen, mihin toimenpiteisiin kantelu antaa aiheutta.

3.2.1 Kotietsintämenettely

Pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n mukaan

Kotietsinnässä tulee mahdollisuuksien mukaan olla paikalla etsinnän toimittajan nimeämä todistaja.

Sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevälle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivytttäisi toimitusta merkittävästi.

Laki ei edellytä, että kotietsinnästä ilmoitetaan etukäteen. Ennalta ilmoittaminen voisikin usein vaarantaa etsinnän tarkoituksen. Kuten edellä siteeratusta säännöksestä käy, on kuitenkin varattava sille, jonka luona etsintä toimitetaan, mahdollisuus olla etsinnässä saapuvilla. Tämä läsnäolomahdollisuuden varaaminen voidaan tehdä sen jälkeen, kun poliisi on saapunut paikalle.

Poliisilta saadun selvityksen näin on tässä tapauksessa tehty. B:n mukaan hän ei tehnyt etsintää ennen kuin kantelija saapui paikalle ja etsintä toimitettiin kantelijan läsnä ollessa. Kantelijan poika ei halunnut olla läsnä kotietsinnässä.

Kantelijan kertomus on tältä osin ainakin jossain määrin ristiriidassa poliisilta saadun selvityksen kanssa. Ainakaan asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä ei ilmeisestikään ole saatavilla. Totean, että oikeusasiamiehen on toimivaltansa puitteissa mahdollista puuttua viranomaisen menettelyyn vain, jos käytettävissä oleva aineisto antaa siihen riittävät perusteet. Tässä

tapauksessa ei ole osoitettavissa, että poliisi olisi laiminlyönyt varata kantelijalle mahdollisuuden olla läsnä kotietsinnässä.

Poliisille esitettyssä selvityspyynnössä oli nimenomaisesti pyydetty kiinnittämään erityistä huomiota myös siihen, onko kantelijalle varattu tilaisuus kutsua todistaja paikalle. Etsinnän toimittanut B ei ole selvityksessään maininnut tästä mitään erikseen, vaan on todennut vain, että kantelija ”sai itse todistaa kotietsinnän”.

Laki kuitenkin edellyttää, että vaikka kantelija oli itse paikalla, hänelle olisi tullut varata tilaisuus kutsua paikalle myös oma todistaja. Käytettävissä olevan selvityksen mukaan tämä näyttää laiminlyödyn. Korostan, että vasta kun kantelijalta olisi tiedusteltu, haluaako hän kutsua paikalle todistajan, olisi voitu perustellusti arvioida, olisiko todistajan paikalle saapuminen viivästyttänyt toimitusta merkittävästi.

Saatan käsitykseni tästä virheellisestä menettelystä vanhempi konstaapeli B:n tietoon.

Vielä totean, että lain mukaan kotietsinnässä tulee mahdollisuuksien mukaan olla paikalla myös etsinnän toimittajan nimeämä todistaja. Tämä tarkoittaa käytännössä yleensä toista poliisimiestä. Tässä tapauksessa katson B:n toimineen harkintavaltansa puitteissa, kun hän edellä kohdassa 3.1 kerrotuista syistä toimitti kotietsinnän kutsumatta paikalle pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua todistajaa.

3.2.2 Kotietsintäpöytäkirja

Pakkokeinolain 8 luvun 19 §:n 1 momentin mukaan etsinnän toimittajan on ilman aiheutonta viivytystä laadittava kotietsinnästä pöytäkirja, jossa selostetaan etsintämenettely riittävällä tarkkuudella.

Kuten edellä kohdassa 3.2.1 on todettu, B kertoo toimittaneensa etsinnän yksin ja asunnossa oli tuolloin hänen lisäksi vain kantelija.

B:n kertoman ja hänen laatimansa kotietsintäpöytäkirjan välillä on ristiriita. Siinä on etsinnän todistajaksi merkitty vanhempi rikoskonstaapeli A ja paikalla olleiksi - - - ja - - -, vaikka kukaan heistä ei ole ollut asunnossa etsinnän aikana.

Jos tarkoituksena on ollut myös kirjata, keitä asunnossa oli, kun poliisi saapui sinne (eli ennen varsinaisen etsinnän aloittamista), olisi tämä tullut selostaa tarkemmin pöytäkirjassa. Nyt pöytäkirja ei anna oikeaa kuvaa etsinnän aikana paikalla olleista eikä myöskään toimituksen kuluista.

Vielä totean, että komisario E:n ja apulaispoliisipäällikkö F:n lausunnoissa on todettu, että vaikka koiran karkaaminen asunnosta ei sinällään liity kotietsinnän edellytyksiin ja toimittamiseen, olisi tästä voinut tehdä kirjauksen pöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan.

Saatan käsitykseni kotietsintäpöytäkirjan puutteellisuudesta vanhempi konstaapeli B:n tietoon.

3.2.3 Koiran karkaaminen

Tältä osin on paikalla olleista henkilöistä käytettävissä vain B:n ja A:n kertomukset. Kantelija ei vielä tuolloin ollut läsnä. A kertoo tästä seuraavaa.

Oven tuli avaamaan nuori poika ja samalla ovenavauksella koira karkasi. Poika sanoi, että laittakaa ovi kiinni, mutta koira oli niin nopea, että se ehti livahtaa ovesta. Koira ei päästetty tarkoituksella karkuun. Koiraihmissen tiedän, ettei vieraan ihmisen pidä lähestyä karannutta koira, koska koira saattaa pelästyä, joten emme osallistuneet koiran kiinniottoon. Koira saatiin muistaakseni kiinni hyvin nopeasti.

Katson käytettävissäni olevan selvityksen perusteella, että tältä osin ei ole aihetta epäillä poliisin menetellen tavalla, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin.

3.2.4 Esitutkinta muutoin

Katson esitutkintapöytäkirjaan ja käräjäoikeuden tuomioon tutustuttuani, että asiassa ei ole aihetta epäillä, että poliisin olisi laiminlyönyt toimittaa esitutkinnan tarpeellisessa laajuudessa.

Kantelijan mukaan esitutkintapöytäkirja on täynnä kirjoitusvirheitä (päivämäärät, sukunimet ym. virheellisiä). Tältä osin totean, että kantelun perusteella ei ole aihetta epäillä, että mahdollisilla virheillä olisi lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta sellaista merkitystä, että asia antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin.

4 TOIMENPITEET

Saatan vanhempi konstaapeli B:n tietoon edellä kohdassa 3.2.1 esittämäni käsityksen virheellisestä menettelystä kotietsinnässä ja kohdassa 3.2.2 esittämäni käsityksen puutteellisesta kotietsintäpöytäkirjasta. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.